

شبکه‌های اطلاع‌رسانی، اینترنت و کودکان

نوشین موسوی^۱

شبکه اطلاع‌رسانی ساختاری است که از طریق آن دو فرد یا بیشتر با داشتن الگویی برای تبادل اطلاعات مشترک برای هدف مشترک و مشخص با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. یکی از مهمترین وظایف و نقشهای شبکه‌های اطلاع‌رسانی به یاری کامپیوتر کوتاهتر و سریعتر کردن مسیر بازاریابی اطلاعات است.

شبکه جهانی اینترنت از معروفترین شبکه‌های بین‌المللی است که به واسطه آن جهان به‌راستی به دهکده‌ای کوچک تبدیل می‌شود. در راستای شبکه‌های جهانی، شبکه‌های اطلاع‌رسانی داخلی نیز در اغلب کشورها در عموم موضوعهای علوم بشری راه‌اندازی شده است و به ارائه خدمات می‌پردازد.

این پدیده در کشورهای پیشرفته امری بسیار ضروری و بهره‌مندی از این تکنولوژی نیز امری بسیار معمول است. به گونه‌ای که دانش‌آموزان مدارس خود به طور مستقل قادر به کارکردن با این شبکه‌ها و دریافت اطلاعات و در نهایت حضور در سیستم‌های الکترونیکی هستند.

در این گونه کشورها خانواده‌ها به راحتی با هزینه مناسبی می‌توانند به محل فروش نرم‌افزار مراجعه و به واسطه آن با پایگاه عظیم اینترنت ارتباط برقرار کنند. جین آرموریلی نویسنده کتاب *The Internet Kids Yellow Page* در بخشی از نوشتار خود درباره کودکان و گشت و گذار آنها در محیط پیوسته شبکه اطلاع‌رسانی اینترنت می‌گوید: آیا می‌دانید که در فضای ماوراء هرگز باران نمی‌بارد؟!^۱

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی شرکت ندا رابانه

تجربه نویسنده کتاب درباره چگونگی گذراندن اوقات فراغت و تعطیلات تابستانی پسرش حاکی از این است که او به فکر پیدا کردن اطلاعاتی در مورد ساخت بادیادکی بسیار کوچک (اندازه یک سکه) بوده که با رشته نازک (مانند مو) به راحتی به پرواز درآید. در آن حال پدر او را به جایگاه میکروکایت با نشانی <http://WWW.mill.com/kitenuty> راهنمایی کرده است. نویسنده معتقد است که ترجیح می‌دهد پسرش وقت خود را بیشتر با کامپیوتر بگذراند، زیرا همواره نکاتی هست که مورد علاقه و کنجکاوی آنها قرار گیرد. این راز فضای ماوراء^۱ است. به این ترتیب همواره خلاقیت، آزمایش به منظور تجربه و ابتکار آنها تقویت می‌شود.

بر روی این شبکه، مرکزی به نام موس کراسینگ^۲ افتتاح شده که کودکان یا استفاده از کد کامپیوتری خانه‌های درختی می‌سازند. این مکان نمونه‌ای از محیط مجازی در اینترنت است که از آن صدها کودک در یک لحظه قادرند به دیدار یکدیگر بروند و با نوشتن پیام به یکدیگر و ایجاد شکل‌های مختلف کامپیوتری به گفت و گوی گرم و صمیمانه پردازند.

ابزار لازم برای استفاده از آن شامل یک کامپیوتر میکنتانش به همراه اتصال به وب جهانی، سپس ورود به <http://asb.WWW.media.mit.edu/people/asb/mooe-crossing> در نرم‌افزار کاربر است^(۱). شرکت اینترنت برای کودکان^۳ در نشانی <http://WWW.internet-for-Kids.com> به عنوان یکی از جایگاه‌های آموزشی که فعالیتهای الکترونیکی را برای کودکان انجام می‌دهد، بسیار جدی و صریح به کار خود ادامه می‌دهد. در این نوع جایگاهها، گروههای همگون سنی که به وب متصل شده‌اند به یافتن دوستان مکاتبه‌ای از طریق پست الکترونیک دعوت شده و به کاوش دائم در محیط شبکه می‌پردازند. این کودکان ضمن استفاده از انواع اطلاعات علمی، جغرافیایی، و... بر روی شبکه‌های شرکت تنادر سوئد^۴ یا استفاده از خلاقیت‌های خانوادگی نرم‌افزارهایی به دست کودکان، برای کودکان تولید کنند^(۲).

با این حال متخصصان و روانشناسان کودک معتقدند که باید انعطاف‌های زیادی در برنامه‌های کامپیوتری به وجود آورد تا حتی هنگام استفاده افراد ضعیف، قدرت فراگیری آنها افزایش یابد. قطعاً خانواده‌ها به "زندگی کامپیوتری" فرزندشان بایستی بیشتر نظارت کنند. اگر آنها به اندازه کافی رشد نکرده‌اند تا به تنهایی به تفریح و گردش بروند، پس سن آنها برای سیرو سیاحت در شبکه نیز بدون نظارت والدین کافی نخواهد بود^(۳).

حال در این میان شبکه‌های اطلاع‌رسانی داخل کشور ما چگونه است؟ در این میان آیا

1. cybarspace

2. Moose Crossing

3. INTERNET for Kids, Inc.

4. Tenadar Software

کودکان ما مورد توجه هستند؟ چگونه امکاناتی برای آنها پیش‌بینی شده است؟ این پدیده با توجه به زمان کوتاه تولدش در کشورمان تقریباً در سطح خوبی گسترش یافته و شبکه‌های مختلفی فعالیت می‌کنند. از جمله شبکه اطلاع‌رسانی ندا-یک است که یکی از شبکه‌های داخلی فعال در حوزه امور فرهنگی است و به وسیله مؤسسه گسترش اطلاعات و ارتباطات فرهنگی ندا رایانه عرضه می‌شود. در این شبکه علاوه بر ارائه خدمات اطلاع‌رسانی گوناگون، بانکهای اطلاعاتی، مطبوعات الکترونیکی، اینترنت و نامه‌نگارهای الکترونیکی، امکان ایجاد انجمنهای گوناگون مانند کتاب و کتابخوانی و ... با توجه به علائق کلیه اعضا نیز فراهم شده است. از میان تعداد قابل توجه انجمنهای فعال در شبکه، انجمنهایی نیز برای کودکان با عنوان انجمن دوستداران بچه‌ها و انجمن دانش‌آموزان فعالیت می‌کنند. هر یک از انجمنها دارای یک مدیر گرداننده و هماهنگ‌کننده است. کلیه اعضای شبکه می‌توانند از طریق پست الکترونیکی (نامه‌نگاری از طریق کامپیوتر) عضو هر یک از انجمنها شوند. سپس دوستان هم شبکه‌ای فراوانی می‌یابند که همواره می‌توانند از طریق پست الکترونیکی با یکدیگر مکاتبه و تبادل نظر کنند.

اهداف این انجمنها عبارتند از:

۱. انجمن دوستداران بچه‌ها، بحث و تبادل نظر درباره بچه‌ها و دیدگاه، نظریه‌ها و پیشنهادهایی که به تحوی به نفع همه کودکان دنیا، از جمله کودکان این مرزوبوم، باشد.
  ۲. انجمن دانش‌آموزان، کمک به رفع مشکلات درسی دانش‌آموزان از طریق شبکه، ایجاد ارتباط بیشتر میان دانش‌آموزان مدارس مختلف و آگاهی از سطح تدریس دروس و استفاده از مطالب آموزنده، ارائه فهرستهای گوناگون از سؤالات مشکل دانش‌آموزان در سطوح مختلف راهنمایی و دبیرستان و بالا بردن سطح علمی دانش‌آموزان با ارائه تمرینات مشکل و آموزنده است.
- در این انجمنها هم بزرگسالان و هم کودکان و نوجوانان عضو هستند و در آنها به ویژه انجمن دوستداران بچه‌ها سعی می‌شود اخبار و مسائل ویژه یا درباره کودکان و نوجوانان ارسال و مبادله شود. موضوعهای جذاب و تفکرانگیز آنها بر روی شبکه اعلام شود تا هر یک از اعضا به فراخور حال خود در مباحث مربوطه شرکت کنند. تاکنون مسابقه‌های گوناگونی مانند قصه‌نویسی و ... نیز از سوی مدیریت و اعضای انجمن برگزار شده است. نکته قابل توجه این است که به منظور تشویق بیشتر کودکان جوایزی نیز به برگزیدگان مسابقه‌ها داده می‌شود. اما این جوایز در واقع فایل‌های مختلف قصه و بازیهای کامپیوتری است که از طریق شبکه به صندوق پستی الکترونیکی آنها ارسال می‌شود.

از آنجا که کودکان و نوجوانان ما هنوز آشنایی لازم را با چنین سیستمی ندارند، عضویت، حضور، نامه‌نگاری و تبادل نظر آنها در ابتدای کار کاملاً نیازمند راهنمایی و کمک بزرگسالان است. اما بدیهی است مانند هر نوع مهارتی در اندک مدتی به آن مسلط می‌شوند.

اعضاء و مدیریت انجمنها امیدوارند بتوانند در سایه تلاش و حضور فعالشان در شبکه و انجمن، کودکان و نوجوانان بیشتری از خانواده‌ها را جذب کنند و آنها را با این ابزار و شیوه جست‌وجو، بازیابی و دریافت اطلاعات و مطالعه الکترونیکی بیشتر آشنا کنند. برای دستیابی به آن در زمان فعلی توجه به چند مورد ضروری است:

۱. لازم است مطبوعات کودکان و نوجوانان به عنوان سریعترین و روزآمدترین منابع نشر اطلاعات به چنین سیستمهایی توجه بیشتری کنند و با قراردادن دیسکتهای نشریاتشان بر روی شبکه امکان دسترسی به نشریات الکترونیکی ویژه آنها را برایشان فراهم آورند.

۲. نویسندگان، مترجمان و در کل پدیدآورندگان آثار کودکان و نوجوانان با چنین شبکه‌هایی ارتباط برقرار کنند و در این دنیای نسبتاً جدید نیز حضور داشته باشند. زیرا ضمن یافتن توانایی جدیدی در برقراری ارتباط با کودکان، با آنها در مسیر این شاهراههای ارتباطی همگام و همسو خواهند بود.

۳. انتشار مطالب و کتابهای مختلف درباره این تکنولوژی و شیوه کارکردی آن برای کودکان و نوجوانان.

۴. برگزاری کلاسهای آموزشی کوتاه‌مدت برای کودکان از سوی شبکه‌های اطلاع‌رسانی. شاید اگر کودکان و نوجوانان این سرزمین نیز امکان یادگیری و دسترسی به چنین سیستمهای را در مدارس داشتند، این انجمنها بیشترین عضو را در جمع گرم خود می‌داشت. ■

مآخذ

۱. "کودکان، نایستان و اینترنت"، اطلاع، ش ۹ (مرداد ۱۳۷۸): ۷.
۲. "ارتباط کودکان و اینترنت"، اطلاع، ش ۱۰ (شهریور ۱۳۷۵): ۲۱.
۳. "کودکان، نایستان ... همانجا".